

מסורת הש"ס

(א) [לעיל כג.], (ב) [ע"ז סא.], (ג) לקמן ט: דמאי פ"ד מ"ו, (ד) שנת י"ז כב, גיטין סא. לקמן ט: [ובלה לה: יבמות קיד. מנחות לא.], (ה) ג"י כ"ג, (ו) [וע"ז היעב מוס' בבורות יא: ד"ה הרי ועוד שם כ' ד"ה ממתי ומוס' סוכה לג: ד"ה במתא].

הגהות הב"ח

(א) תו"ב ד"ה אלז כי פי בקונטרס. ג"כ ע"ל בפירושו סוף דף כ"ה:

מוסף רש"י

שלי חדש. והשן טוב ממנו שהחש איתו יבש עדיין כל ירבו, והכי נמי אמרין בחזרו נשן (ג"מ עב:) היו חדשות מלרבע ושטת משגם כי. ויש מפרשים משום עומה, ולא מילתא היא דל"כ דמערך דמתיא הקילו, המתיא דמתי, חדש מאי איכא למימר, ועוד לא מתיי שנשדו עמי הארץ עד אסור חדש, ולא נקט לה אלא משום אין נאמני דמתי, ורובתא אשמעינן דלע"כ דמשגמ ליה להמכרם נמי בשבטא כהני, א"כ נאמן על דהמתי דחשיב לגומלין (לקמן טו.). דמתיא הקילו. משאר ספק דדנריהם, ואפילו ספק למיה דרוב עמי הארץ מעשרין כן (ע"ה).

תוספות ר"ד

נטמאת אינה נאמנת דדוקא [להתיר] נאמן ע"א [משום] דשבירי הקילו ולא לאיסור כדרכא דאמר אין דבר שבעורה פחות מב'. אלא אנצפה אמאי לא מחיבתא. אלא פשיטא דאיכא עדים פי' שנשבו ומה"א אנצפה אינה נאמנת לומר נשבריה וטהורה אני וחברתה נמי אסורה בלא עדותה והא דקאמר אינה נאמנת כלומר בלא עדותה היא אסורה. אימא מציעתא אי' וחברתי טמאות נאמנת ע"כ ואין נאמנת על חברתה. ואי דאיכא עדי שבירה אחברתה אמאי לא מחימנא והלא גם בלא עדותה אסורה וחבורה ה' ואינה נאמנת על חברתה ע"כ משמע דחברתה בחזקת טהורה קיימא. דבשכלמא אינה נאמנת אסורה. אימא מציעתא אימא דרשנא ע"כ דאבולה מילתא משמע שייך למתיא [אינה נאמנת] משום חבירה. אלא הכא דבהדיא הניא אינה נאמנת על חברתה קשה. אלא פשיטא דליכא עדים פי' מה"ע על עצמה נאמנת דשרית' אנפשה חתיכה טהורה קיימא. אבל על חברתה אינה נאמנת דכיון דליכא עדי שבירי משתריא אפומא דידה פי' נשבריה וטהורה אני וזו שמעידה עלי' כי נטמאת אינה נאמנת כדרכא. שאין דבר שבעורה פחות מב'. אימא סיפא אני וחברתי טהורות נאמנת על חברתה ואינה נאמנת ע"כ. ואי דליכא עדים אנצפה אמאי לא מחימנא. אלא פשיטא דאיכא עדים. פי' ומה' אנצפה אינה נאמנת ואחברתה מחימנא שע"א נאמן בשבירי' רישא וסיפא דאיכא עדים ומציעתא דליכא עדים. אמר ר"פ כולה דאיכא עדים ואיכא ע"א דקמפין פי' [דאיכא עדים] שמעידים שנשבו וע"א בא ומהפך כל הדברים. אני טמאה וחברתי טהורה ואני ע"א את טהורה וחברתי טמאה. אייתי שיהיה נפשה חתיכה איסורא וחברתה משתריא אפומא. כפי' המורה. ודבשילי חמפין ע"א להקל ואפי' עבד או שפחה. וכדחשיב שבא חללי גוא. וק' לי איהו אשה חלל' וכדפריה הראיהו לכהונה אסרת לו ואינו פסולה לכהונה באומרו כהן אני. ותו אפילו אי בריא

האשה שנתארמלה

פרק שני כתובות

כד.

עין משפט נר מצוה

פג א מיי פ"ב מהל
מעשר הלכה י:

תוספות ר"ד (המשך)

דלא נשאת וגם לא התירה לינשא. ואינו ג"ל דכיון דאיכא עדות מכחשת לה היכי שריא לה לחברתה אפומא דידה. והתנן כפי' האשה רבה עד אומר מת ועד אומר לא מת ה"ז לא תנשא דכי מהימנינן ליה לע"א דאמר מת ולא מצי איך למכחשי' הי"ב כשבא בזה אח"ז רבם התירה ע"פ אותו העד (אמרת) [אמרנן] לא תנא מהיתירא הראשון. אבל היכא דקיימי תרווייהו ומכחשי להודיר אמרין לא תנשא. והכא היכי אמרי' דהיא נאמנת אע"פ שהעד מכחשה. ובתוספתא דרשב"א [בפ"ב] ברישא דרשב"א דתני גמי הכי. עד אומר נשכית וטמאה היא. וע"א אומר נשכית וטהורה היא. אשה אומרת נשכית וטמאה היא ואשה אומרת נשכית וטהורה היא אין משיאין אותה. ואם נשאת לית. וא"כ בנ"כ מאי דתני הכא נאמנת היכי בעי' לפרושי כגון שהתירה לינשא על פיה. ובת"כ הכי אתא ע"א ואמר נטמאת. אי נמי כגון שהלכת נשכית דאמרנן לית. אני טהורה וחברתי טמאה וא"ל עד אחד את טמאה וחברתי טהורה. אייתי כיון דאיכא עדים לאו כל כמינה. פי' המורה ה"ג עדים וקאי אעדי שבירי דע"א בטומאה אינו כלום אלא בטוטה כלבד שרגלים לידבר שחרי קינא לה ונתפורה חברתה משתריא אפומא דידה. פי' ה"ג כגון שנשאת. אני וחברתי טמאה וא"ל עד אחד את טהורה וטמאה. אייתי כיון דאיכא עדים לאו כל כמינה. חברתה משתריא אפומא דידה פי' כגון שנשאת או התירה לינשא כדפרי' : **מתני'** וכן שני אנשים זה אומר כהן אני וז"א כהן אני אין נאמנים ובזמן שהן מעידים ע"ז הרי אלו נאמנים. ר"י אומר אין מעילין לכהונה ע"פ ע"א. א"ר"י אימתי בזמן שיש עוררים. אבל במקום שאין עוררים מעילין לכהונה ע"פ ע"א. רשב"ג אומר משום ר"ש בן הוטנן מעילין לכהונה ע"פ ע"א. פי' ב' אלו נאמנים וז"א כהן אני נאמנים ליתן להם תרומה ובזמן שיש עוררים ע"ז ש"א אני וחברי הכהנים בזמן כי זה הרי אלו נאמנים שמעילין לכהונה ע"פ ע"א. ואפילו היכא דאיכא למיחש לגומלין. ר"י אומר אין כזו. ואפילו היכא דליכא גומלין וכ"ש היכא דאיכא גומלין. פי' העד אתה עלי ואני עלי. א"ר"י אימתי מעילין במקום שיש עוררים הבאים לפסול. אבל במקום שאין עוררים מעילין והוא דליכא גומלין כהן אני. וז"א כהן וחברי

נשכיתי וטהורה אני למה ל"י. וקשה להשכ"א אמאי לא משני משום דבעי למיתני סיפא אס' יש עדים שנשכית ואמרה טהורה אני אינה נאמנת וי"ל דמשום הא לא אלטרין דמסיפא דמתני' שמעינן לה דקמתי סיפא עיר שנשבה כרכוס כל כהנות שנמאלו בתוכה פסולות ואינה נאמנת לומר טהורה אני :

שתי נשים שנשבו למה ל"י דלא לשמעיעין דלחת נאמנת על חזרתה הא כהדיא תנן [לקמן כ.]. דלפ"י עבד ושפחה נאמנים: **[ובן שני אנשים למה ל"י משום דבעי למיתני פלוגתא דרבי יהודה ורבנן]**. אבל בשתי נשים משמע דלא פליג רבי יהודה משום דנשביה הקילו וקשה ללקמן (דף כו.). אשכחן איפכא דמסינן לפי תומו נאמן בתרומה אפי' על פי עצמו כדאמר גבי יוחנן אוכל חלות העלהו רבי לכהונה על פיו וגבי שזייה מתי לקמן (דף סו.): הכל נאמנים להעידה חוץ מצעלה ומוקי לה במסינן לפי תומו ומיהו למאי דמוקמינן פלוגתיהו צמעינן מתרומה ליוחסין ניחא דטעמא דתמחיר רבי יהודה טפי בתרומה מצשכר ממשום דמעלין מתרומה ליוחסין אצל רבי דמיקל טפי בתרומה במסינן לפי תומו היינו משום דקסבר דאין מעלין מתרומה ליוחסין כדאמר לקמן אבל למאי דמוקי פלוגתיהו משום גומליס קשה וי"ל דבתרומה דרבנן דוקא הוא דמתכשר במסינן לפי תומו כדמשמע דהגזול צתרא (ב"ק קד:) אצל בתרומה דאורייתא לא :

ליכא למיחש כדאמרין בהחולץ (יבמות מה. ושם) גבי עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל צמעינן ליה זיל גלי או נסיב בת מינך משמע דאס' ילך למקום שאין מכירים אותו ושיאורו בת ישראל אע"פ שאין מכירים ולא יסתפקו צו בנתין וממזר וכן גבי ההוא דלחא לקמיה דרבי יהודה וא"ל נאמן אתה לפסול עצמך ואל נאמן נצנץ משמע שהוא וצויו היה בחזקת כשרים אע"פ שלא היה מכירים צום ונראה לר"מ דלשאלו ואותה דזיקה היינו להשאלו בדוקה מד' אמהות דמתנן בעשרה יוחסין (קדוש דף עו. ושם) הנושא אשה נרץ שיבדוק אחריה ד' אמהות ואין נאמן אס' ישא אשה בדוקה להכשיר כמו לכהן בלא דזיקה אלא יטעך לבדוק אחריו וה"ה דמתי למימר ואינו נאמן להכשירו לעבודה ואותה דזיקה היא משום חללות דאין מכירין ישראל חללים שצנייהם ולא משום ספק ממזרות ונתינות דלהא לא חיישינן כדפי' וכן משמע התם דקאמר דהיא אינה בדוקה בדזייה בלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולים ואי משום ממזרות ונתינות הא ודאי הוזהרו דהשתא הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שצמורה ואס' תאמר אי משום חללות בדוקין לא יבדקו אלא ימוס אביה לבד דאפילו הימה אמה חללה כשרה היא ע"י אביה דלכ"ע בני ישראל מקוה טהרה לחללות ויש לומר מאחר שהנריכו לבדוק את ימוס האב משום חללות אגב חללות הנריכו לבדוק לא פסול גס של ממזרות ונתינות וכולה הן שצמעינן דמנרץ דזיקה אלא כמו כהן כרזי מנרץ דרבנן פליגי עליה התם ולא מצרכי דזיקה ואמרי כל משפחות בחזקת כשרות הן עומדות וא"כ אפילו עד אחד כרי להכשיר כמו לכהונה ומיהו להכשיר כמו או עצמו לעבודה נרץ בלא בחזקת כהונה עומד אי נמי אפילו כרבנן וצ"ל עליו ערער כדקאמר התם במילתיהו דרבנן דז"א שלא יאל עליו ערער כו': **ש"י** חדש ושל' חברי ישן. בפרק אע"פ פי' בקונטרס ד"מ משום עומר ולא מילתא היא דאס' כן מאי מתרץ דמתיא הקילו המינא דמתי חדש ישן מאי איכא למימר ועוד דלא מצינו בשום מקום שנמשדו עמי הארץ על החדש ושש"א פירש דקאי אשביעית וקאמר שלי חדש וגדל בשביעית ואסור להשהותו אחר הביעור ושל חצירי ישן וגדל בשנה שעברה ואשכחן דקרי לשביעית חדש דתנן במסכת שביעית (פ"ו מ"ו) ודד חדש ששכנז שצנני יסור להשדור דרבי יהודה חמירא לה בשביעית כדאמר בהניקין (גיטין מד.) ואין נראה לר"ת דסתם עמי הארץ לא תהשו להשדור שצנני בפרק עד כמה (בסוה' ג. ושם) השדור על המעשר אינו חשוד על השביעית הנשאלה על השביעית אינו חשוד על המעשר אלאמא אינן חשודין בשביעית ומעשר דקמתי היינו מעשר שני דאמעשר ראשון חשודין הס והא דתנן במסכת דמתי (פ"ג מ"ד) ומייתי לה בהניקין (גיטין סא.) המולץ חטיטן לעוון כותי או לעוון עם הארץ אינו חושש לא משום מעשר ולא משום שביעית דמשמע דחשודים על השביעית איכא למימר דמשום כותי נקט שביעית אי נמי בזדאי חשוד איירי וכן ההיא דמייתי בפרק קמח דמולין (דף ו. ושם) הנותן לשכנתו עיסא לאפות וקדירה לבשל אינו חושש לשאור ותכלין שזה לא משום מעשר ולא משום שביעית ועוד קשה לר"ת דאי באיסור חדש או שביעית מיירי הוא ליה למימר של חצירי אינו חדש כדקאמר אינו מתוקן ועוד הקשה ר"ת דלעיל דההיא משנה דחמרין תנן במס' דמתי (פ"ג) הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם ואמר מי כאן נאמן מי כאן מעשר ואמר לו אחד אני איני נאמן איש פלוני נאמן הלך ולקח הימנו אמר ליה מי כאן מוכר יסן אמר ליה מי ששלחן אכלי אע"פ שהן כגומלין או את זה הרי אלו נאמנים ואי ישן היינו דלית ביה איסור חדש או שביעית היאך קונה ממי ששלחו אכלו והלא הוא בעצמו אומר שאינו נאמן ועוד מדקא' שאל להיאך מי מוכר ישן מכלל שמה שקנה ממנו כבר היה חדש או שביעית והלא לא הלך אכלו אלא לפי שהוא נאמן ופי' הקונטרס נראה לר"ת עיקר להשצינ קאמר ולרבותא דרבי יהודה נקטיה דאע"פ שמגרע את שלו ומשצינ את של חצירו ומיחוץ טפי כגומלין אפילו הכי נאמנין ואס' תאמר אי"כ מאי קשה ליה דרבנן ארבעין דלמא הכל הוא דחיישינן לגומלין דרומה שהן גומלין כדפי' ויש לומר דאי לאו דחיישינן לגומליס בעלמא משום הכי לא הוו חיישינן טפיל: **אב"י** אמר אע"פא לא תיפוך בדמאי בו'. והא דאמר אב"י בפרק במה מדליקין (שבת דף ג.) ספק דבריהם לא בעי צרכה רבא אמר רוב עמי הארץ מעשרין הן וכן בפרק אע"פ (לקמן טו.) משני אב"י ודאי דבריהם עשו חיזוק ספק דבריהם לא עשו חיזוק רבא דמתיא הקילו לא משום דלית ליה לאב"י דרשא דלא חללי אית ליה ויש ועוד דשכליה המציא (פסח לה:) דייק ממתיא דרוב עמי הארץ מעשרין הן אלא דלית ליה לאב"י לא ספק דבריהם אע"כ דליכא רוב לא בעי צרכה וגם לא עשו צרכה ומיהו בפרק קמא דשבת (דף יג. ושם) אההיא דלא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ מפרש אב"י שמא יאכילנו דברים שאינם מתוקנים ולא סמין ארוב עמי הארץ מעשרין דקאמר רבא התם כצירא ליה דלההיא מלמא מחמירין ולא סמכינן ארובא וכן רבא בסוף הניקין (גיטין סא. ושם) גבי משאלת אשה נפה כו' ולא בעי למיסמך ארוב עמי הארלות דמעשרין לענין לסייע ידי עוצרי עצירה דנראה לו לענין זה להממין :

שכלי

רשב"ג אומר וכו'. לקמן מפרש מאי בינייהו: ת"ר זה אומר אני כהן וחברי כהן. זה אומר אני כהן וחברי כהן. ואמר ר' יוחנן ב' מעידים ע"ז. וב' מעידים ע"ז. פי' המורה אינו נאמן להשיאו אשה מיוחסת ומעלה הוא בכהונה. (ולכן [וכן] גם ר"ח דאינו נאמן להשיאו אשה הראויה לכהונה. ודחשיב שבא חללי גוא. וק' לי איהו אשה חלל' וכדפריה הראיהו לכהונה אסרת לו ואינו פסולה לכהונה באומרו כהן אני. וישא פסולה לכהונה אסור לו ליקח. דשריא אנפשה חתיכה דאיסורא באומרו כהן אני. ותו אפילו אי בריא

^[1] גירסת רבנו ח"א אי כהן וחברי כהן וכ"ה בתוספתא ומעלתין פי' ב' ע"ש.